

Мальвіна Марінашвілі
кандидат філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри французької філології
Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

МОВНІ ЗАСОБИ СТВОРЕННЯ ОБРАЗІВ ПЕРСОНАЖІВ У РОМАНІ ФРЕД ВАРГАС «PARIS VITE ET REVIENT TARD»

Фред Варгас (Фредерік Одуен-Рузо), відома як «королева французького детективу», посідає особливе місце в просторі французької кримінальної літератури. Її поліцейські романи вирізняються оригінальністю фабули, багатоплановістю сюжетних ліній, художньою виразністю та психологічною глибиною образів персонажів (Chen, 2014; Moricheau-Airaud, 2015; Platten, 2011). В цьому контексті лінгвостилістичні засоби створення зовнішніх та внутрішніх портретів персонажів романів Фред Варгас становлять особливий науковий інтерес.

Мета дослідження полягає в аналізі мовних засобів портретизації персонажів в романі Фред Варгас «Paris vite et revient tard». **Об'єктом** є образи персонажів цього поліцейського роману – третього у серії романів про комісара Адамсберга, опублікованого 2001 року. **Предметом** аналізу є лексичні та синтаксичні стилістичні засоби творення образів персонажів роману.

Художній текст постає як система взаємодіючих образів, що формують модельовану картину світу. Художній образ є центральним компонентом структури літературного твору (Удяк, 2014). Ключове місце в образній системі художнього твору належить зображенню людини – персонажа, що охоплює репрезентацію його зовнішніх рис та психологічних характеристик.

В романі Фред Варгас неабияку роль у конструюванні зовнішнього та внутрішнього портретів персонажів відіграють епітети, як-от: «ce type fruste, taillé dans le granit, possiblement violent», «un anxieux au corps mou», «Grande, grosse et noire» і т.д.

Порівняння в досліджуваному романі слугують для характеристики зовнішності персонажів: «... un très grand type blond entra, large comme la porte» (Vargas, 2005, 140) та їхнього психологічного стану: «Ses jambes reposaient comme des drapeaux affalés sur le bois de la malle» (Vargas, 2005, 140).

Роман насичений метафорами, що сприяють індивідуалізації образів персонажів. Наприклад, розгорнута метафора: «... quatorze ans que sa vie presque entière avait coulé par cette voie d'eau» (Vargas, 2005, 5) є однією з ключових у формуванні психологічного портрета Жоса Ле Герна, репрезентуючи його екзистенційну надломленість і стан спустошеності. Фаталістичний спокій, внутрішню відстороненість, байдужість до власного життя комісара Адамсберга виражено через гіперболізовану екзистенційну

метафору: «Je n'ai pas souvent peur. J'attendrai d'être mort pour avoir peur, ça me gâchera moins la vie» (Vargas, 2005, 135).

Важливим мовним інструментом створення психологічного портрета в романі є лексичний повтор та синтаксичний паралелізм. Яскравим прикладом є повторювана синтаксична конструкція з лексема *brigand*, що характеризує Жоса Ле Герна й увиразнюється антитезою:

«... chez les Le Guern, on est peut-être des brutes, mais on n'est pas des brigands» (Vargas, 2005, 10).

«... chez les Le Guern, on n'est pas des brigands» (Vargas, 2005, 14).

«Et chez les Le Guern on est peut-être des brutes, mais on n'est pas des brigands» (Vargas, 2005, 27).

«... chez les Le Guern, on est peut-être des brutes mais les flics ne nous ont jamais fait peur» (Vargas, 2005, 84).

Ця формула у романі Фред Варгас виконує комплексну функцію: структурує родову ідентичність героя, слугує механізмом психологічної саморегуляції, створює афористичний ритм мовлення та формує етичний портрет персонажа. Вона стає дискурсивним інструментом конструювання образу, що поєднує індивідуальний та колективний виміри.

Отже, образи персонажів роману Фред Варгас сконструйовані на основі репрезентації їхніх зовнішніх та внутрішніх характеристик за допомогою епітетів, метафор, антитез, порівнянь, лексичних повторів і синтаксичного паралелізму. Розмаїття лінгвостилістичних засобів портретизації персонажів засвідчує, що роман виходить за межі традиційного детективного жанру, набуваючи ознак «елітарної» художньої літератури. Комплексний аналіз лінгвостилістичних механізмів творення образів головного героя – комісара Адамсберга – та другорядних персонажів роману «*Pars vite et reviens tard*» дозволяє не лише глибше зрозуміти художню специфіку твору, але й розширити теоретичні уявлення про сучасний французький поліцейський роман у світлі жанрових трансформацій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Удяк Г. Художній образ як центральний компонент структури літературного твору. *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. Філологічні науки. Літературознавство*. 2014. № 19. С. 147–152. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvvnufll_2014_19_29.
2. Chen Ch. Le roman policier de Fred Vargas : mutations du romanesque et diffusion médiatique dans la France contemporaine. Limoges : Université de Limoges, 2015. 424 p. URL : <https://theses.hal.science/tel-01140837/file/2015LIMO0006.pdf>.
3. Moricheau-Airaud B. La dépoliarisation linguistique du «rompol» de Fred Vargas. *Revue critique de fixxion française contemporaine*. 2015. Vol. 10. P. 100–111. URL : <https://journals.openedition.org/fixxion/10156?lang=en>.
4. Platten D. The Pleasures of Crime. Reading Modern French Crime Fiction. Amsterdam–New York : Rodopi, 2011. 269 p.
5. Vargas F. *Pars vite et reviens tard*. Paris : J'ai lu, 2005. 352 p.